

(ياسى 6 - بەتتە)

ۋىتھىدى قارجىلاندىرۋ ۇلعايتىلادى.
يېىل جەرگىلىكتى ۇكىمەتتەردىڭ ارناۋلى زايومىنا 3 ترىليون 650 مىلليارد يۋان ورنالاسترىلىپ، زايوم قارجىسى ساپالى جۇمسالىپ، سالنىپ جاتقان قۇرد-لىستار الدىمەن سۇيەمەلدەنىپ، جۇمساۋ كولەمى ۇيلەسمىدى كەڭەيتىلەدى. ورتالقتىڭ مەجە ەسەبىندە قارجىلاندىرۇعا 610 مىلليارد يۋان ورنالاستىرد-لادى. وڭىرلەردىڭ سايبەكسىتى دماۋىن جەبەيتىن كەلىي پىنجەنەريالارعا ۇزدىكىسىز قولداۋ بەرىلىپ، "ەكى جاڭا، ُبىر وزەك" قۇرىلىسى ىلگەرلەتىلە-دى، قانتاس، ەنەرگيا، سۋ يىگىلگى سىياقتى ُبىر توپ كەلىي پىنجەنەريا نىسانى اتقارىلىپ، يىنفور-ماتسىيا تورابى قاتارلى جاڭاشا نەگىزدىك قۇرىلمىلار قۇرىلىپ، وسى زامانىي زات اينالىمى جۇبەيسى دامە-تىلادى. ۇكىمەتتىك قارجى تىپەيدىلك كولەمى كەڭ خالىق تۇرمىسى نىساندارىنا اناعۇرلم كوپىرەك بە-يىمەلەپ، قالا - قالاشقتارداعى 53 مىڭ ەسكى، توزعان شاعىن اۋماق تىڭخان جۇمىس باستاپ جاڭا-لانادى، اۋدان قالاشىعىنىڭ ەلۋمەتتىك قىزمەت وتەۋ دەڭگەبىي جوعارىلاتىلادى. قارجىلاندىرۋدى تەكسەرىپ بەكىتۋ ُئارتىمى واڭيالىستىرلىپ، كاسە-پورنىداردىڭ قارجىلاندىرۋ نىساندارى جونىنەن ۋادە بەرۋ ُئۈزۈمى اتقارىلادى. پىنجەنەريا قۇرد-لىس نىساندارىن تەكسەرىپ بەكىتۋ تۈزىمىنە ىشكە-رىلەي رەفورما جۇرگىزىلەدى. قوعامدىق كاپىتال-دىڭ ات سالىسۋىن قولداۋ ساپاساتى كەمەلدەندىرد-لىپ، خالىقتىق قارجىلاندىرۇعا كەدەرگى بولاتىن ُئۇرلى بوگەتتەر ىشكەرىلەي الاستالىپ، اناعۇرلم كوپ سالادا قوعامدىق كاپىتالدىڭ قوسىلۇنى، دامى اۋنىسا، سىكەرىلك كورسەتۈنە مۇمكىنىدىك جاسالادى.

(5) اۋىل - قىستاقتى گۈلدەندىرۋ ستراتەگىيا-سى جايبايى اتقارىلىپ، اۋىل شارۋاشلىعىنىڭ ورنىق-تى دامۋى جانە دىقانداردىڭ كىرىسپن ارتتىرۋ جە-بەلەدى. كەدەيلىكتەن ارىلغان وڭىرلەردىڭ دامۋى ۇزدىكىسىز ىلگەرلەتىلىپ، اۋىل شارۋاشلىق ُوندىرىسى ويداعىداي مەڭگەرلىپ، اۋىل - قىستاقتىڭ ُوندىرىس، تۇرمىس شار-ت - جاعادىي جاقسارتىلادى.

كەدەيلىكتەن ارىلتىۋدان قامال اۋ جەتىستىكتە-رىن بەكەمدەۋ، كەڭەيتىۋ اۋىل - قىستاقئاردى گۈل-دەندىرۋمەن ۇتپىدى ۇشتاستىرىلادى. كەدەيلىك-تەن ارىلغان اۋداندار جونىنەن كەدەيلىكتەن ارىل-مان كۇننەن باستاپ 5 جىلدىق وپەلى كەزەڭ بەل-گىلەنىپ، نەگىزگى كومەكتەسۋ - سۇيەمەلدەۋ سايا-ساتىنىڭ جالپى تۇلعالىق ورنىقتىلىعى ساقتالادى. قايتا كەدەيلەسۋدىڭ الدىن اۋ تۇرىعىسىنان اۋقىم-دىق باقىلاۋ - تەكسەرۋ جۇرگىزۋ جانە كومەكتەسۋ - سۇيەمەلدەۋ مەحنايزمى كەمەلدەندىرىلىپ، كەدەي-لىكتىن ارىلغانداردىڭ ورنىقتى جۇمىستانۋى جەبە-لىپ، ونەرگە باۋلۇ تەبىنى ارتتىرىلادى، كەدەيلىك-تەن ارىلغان وڭىرلەردىڭ شارۋاشلىعى دامىتىلىپ، ۇلعايتىلىپ، باسقا جەرگە كوشىرگەننەن كەيىن ۇز-دىكىسىز سۇيەمەلدەۋ قىزمەتى ويداعىداي سىتەملە-دى، اۋىل - قىستاقئارداعى تومەن كىرىستى خالىقتى ساتىنلار بوينىشا تۇرگە ُبولىپ، ۇدايىلاندىرىپ، كومەكتەسۋ - سۇيەمەلدەۋ كۇشەيتىلىپ، كەڭ كو-لەمدە قايتالاي كەدەيلەسپەۋگە شىنايى كەپىلدىك ەتىلەدى. باتىس بولىك وڭىرىندەگى كەدەيلىكتەن ارىلغان اۋداندار شىندەگى اۋىل - قىستاقتى گۈل-دەندىرۋدە ُئۆيىندى كومەكتەسىپ، سۇيەمەلدەنە-تىن ُبىر توپ اۋدانعا شوغرلى قولداۋ كورسەتىلە-دى. شىعىس - باتىس بولىك سەلبەستىگى مەن سالالار بوينىشا كومەك بەرۋ مەحنايزمى باتىل جا-عاستىرىلادى جانە كەمەلدەندىرىلەدى، ورتالىقتاعى ورنىدار مەن قوعامدىق كۇشتەردىڭ كومەكتەسۋ - سۇيەمەلدەۋ رولى ساۋلەلەندىرىلىپ، كەدەيلىكتەن ارىلغان وڭىرلەردىڭ ىشكى دامۋ قۋاتىن نىعايتىۋنا ۇزدىكىسىز قولداۋ كورسەتىلەدى.

استىق جانە ماڭغىزدى اۋىل شارۋاشلىق ونىمە-دەرىمەن قامداۋدى قامتاماسىزداندىرۋ قۋاتى جوعا-رىلاتىلادى. استىق حاۋپىسىزدىگىن قامتاماسىزدان-دىرۋدىڭ ُئۆيىنى تۇقىم مەن ەگىستىك جەر. ساپا-لى تۇقىم بايلىمعن قورعاۋدى، پايدالانۋدى جانە ساپالى تۇقىم سورتىن سۇرىپتاپ جەتىلدىرۋدى، جالبىلاستىرۋدى كۇشەيتىپ، اۋىل شارۋاشلىعىندا-عى شەشۋشى، وزەكتى تەحنىكالاردا قامال اۋدى ورنىستەتۋ كەرەك. جوعارى ولشەمدى ەگىنجاي قۇ-رىلىسىنىڭ ولشەمى مەن ساپاسىن جوعارىلاتىپ، سۋارۋ قۇرىلمىلارىن كەمەلدەندىرىپ، ەگىستىك جەرلەردى قورعاۋدى كۇشەيتىپ، ەگىستىك جەر-لەردىڭ ”اۋىل شارۋاشلىعىنىان باسقاعا پايدالا-نلۇىن“ باتىل تىپ، ”استىق ەگۋدەن باسقاعا پايد-الانۋدان“ ساقتانۋ كەرەك. اۋىل شارۋاشلىعىنىڭ ماشىينالانۋى، زەرەللىلەنۋى ىلگەرلەتىلەدى. مەمە-لەكەتتىڭ استىق حاۋپىسىزدىگى شارۋاشلىق بەلدە-

ۋى جانە اۋىل شارۋاشلىمعن وسزاماندىاندىرۋدان ۇلگى كورسەتۋ رايونى قۇرىلادى. استىق ەگەتتىن دىقاندارعا بەرىلەتتىن قوسىمىشا قاراجات ورنىقتىرىلا-دى، كۇرىشىنىڭ، ُبيپايدىڭ ەڭ تومەنگى ساتىپ اۋ باعاسى لايىقتى جوعارىلاتىلىپ، تولق وزىندىك قۇن مەن كىرىستى قامسىزداندىرۋدى تۇيىندە سىناق ەتۋ كولەمى كەڭەيتىلەدى. استىق ەگىلەتتىن جەر كولەمى ورنىقتىرىلىپ، بىرلىك ُونىم مەن ساپا جوعارىلاتىلادى. مايلى داقىلدار ۇندىرىسى اۋان ُئۇرلى شارالار قولدانا وتىرىپ كەڭەيتىلەدى. مال، قۇس، سۋ ونىمىدەرى باعىمىشلىعى دامىتىلىپ، شوشقا ُوسىرۋ ۇندىرىسى ورنىقتىرىلادى جانە دا-مىتىلادى. حاياۋاناتتار ىندەتى مەن وسىمىدىكتەر دەرت - دەريەزىنەن ساقتانۋ - تىزگىندەۋ كۇشەيتى-لمەدى. اۋىل شارۋاشلىق ونىمىدەرى بازارى ۇسىندە-مى مەن باعاسىنىڭ نەگىزىنەن ورنىقتى بولۋى قامە-تاماسىزداندىرىلادى. استىق ۇنەمدەۋ قىيملى ورسىدە-تىلەدى. اس - سۋ ماسەلەسىن ويداعىداي شەشۋ قاشاندا ماڭداي الدى ُبرى ُسى، ُبىز، ُسوز جوق، ُبىر مىلليارد 400 مىليون ادامنىڭ استىق حاۋپىسىزدىگىن كۇش سالا ويداعىداي قامتاماسىز ەتۈگە ُئىيسىپز ُارى وعان شامامىز دا قايتال جە-تەدى.

اۋىل - قىستاق رەفورماسى مەن اۋىل - قىستاق قۇرىلىسى تىغىلقتى ىلگەرلەتىلەدى. اۋىل - قىستاقتىڭ نەگىزگى شارۋاشلىق ُئۆزۈمى بەكەمدە-لەدى جانە كەمەلدەندىرىلەدى، جەردى كوتەرەمگە اۋ قاتنىسانىنىڭ ورنىقتىلىعى ساقتالادى ُارى ۇزاق ۋاقىت وزگەرمەيدى، ُئۇرلى فورماداعى، ۇيلەسىمە-دى كولەمدەگى شارۋاشلىق ورنىقتى قادامەن ىلە-گەرىلەتىلەدى، ارىيايىلانغان، قوعامىدانغان قىزمەت وتەۋ جەدەل دامىتىلادى. اۋىل - قىستاقئارداعى قورا - جايلىق جەر ُئۆزۈمى رەفورماسىن تۇيىندە سىناق ەتۋ بايىپەن ىلگەرلەتىلەدى. جاڭاشا اۋىل - قىستاق كولەلكىتپۋ شارۋاشلىعى دامىتىلادى. قامداۋ - ساۋدا كووپەراتيۋى، كوللەكتىپۋ ورمان ۇقىي، مەملەكەت مەنىڭسىگىندەگى ورماندى وڭىر-لەر مەن ورمان الاڭدارى، تىڭ يىگەرۋ سىياقتى رە-فورمالار تەرەڭدەتىلەدى. جەردى وتكەرەملەۋ كە-رىسىنىڭ اۋىل شارۋاشلىعىنا، اۋىل - قىستاققا جۇمساۋ سالىستىرماسى جوعارىلاتىلادى. اۋىل - قىستاقئاردا نەگىزگى ەلۋمەتتىك قىزمەت ەتەۋ مەن قىستاقئاردا ەلۋمەتتىك نەگىزدىك قۇرىلمىلار قۇرىلىسى كۇشەي-تىلىپ، اۋدان كولەمىندە قالا مەن اۋىلدىڭ توعىسپا-لى دامۋى جەبەلەدى. اۋىل - قىستاقئاردىڭ قونس-تىق ورتاسىن وڭاۋ، دەڭگەبىن جوعارىلاتىۋدىڭ 5 جىلدىق قىيملى باستالادى. اۋىل - قىستاقئاردىڭ رۇحانى وركەنپەت قۇرىلىسى كۇشەيتىلەدى. دىقان جۇمىسكەرلەردىڭ ەڭبەكاقىسىن دەر كەزىندە تولق بەرۋ قامتاماسىزداندىرىلادى. اۋىل - قىستاق شارۋاشلىعى جەدەل دامىتىلىپ، اۋدانداردىڭ وڭىرلىك ەكونوميكاسى ۇلعايتىلىپ، اۋىلعا قايتىپ شارۋاشلىق قۇرانتىندارعا قولداۋ كورسەتۋ كۇ-شەيتىلىپ، دىقانداردىڭ جۇمىستانۋ جولدارى كە-ڭەيتىلەدى. ُجۇز مىلليونىداعان دىقاننىڭ كىرىسى ُئۇرلى جولمەن ارتتىرىلىپ، بولاشاعىنا جول اشىلادى.

(6) جوعارى دەڭگەيدە سىرتقا ەسلك اشۋ اتە-قارىلىپ، سىرتقى ساۋدا، شەتەل قارجىسىنىڭ ورنىق-تىلىق بارىسىندا ساپاسىن جوعارىلاتۋ جەبەلەدى. اناعۇرلم كەڭ كولەمدە، اناعۇرلم كەڭ سالادا، اناعۇرلم تەرەڭ دەڭگەيدە سىرتقا ەسلك اشىلىپ، خالىقئارلىق ەكونوميكالىق سەلبەستىككە اناعۇرلم ويداعىداي ات سالىسامىز.

يېپورت - ەكسپورتتىڭ ورنىقتى دامۋى جەبە-لەدى. ورتا، شاعىن سىرتقى ساۋدا كاسپورىندارىنا سەنمىدى قارىز بەرۋگە قولداۋ كۇشەيتىلىپ، ەكسپورت سەنمىدىلىگىن قامسىزداندىرۋ قامىتى كەڭەيتىلىپ، قامسىزداندىرۇعا اۋ جانە تولەم بەرۋ شارئتارى ساپىلالاندىرىلىپ، ساۋدالىق سىرتقى پەرەۋوت كىرىس - شىعىسىن قولبايلىلاندىرۋدى تۇ-يىندە سىناق ەتۋ تەرەڭدەتىلەدى. مانەرلەۋ ساۋدا-سى ورنىقتىرىلىپ، شەكارا اتتاعان ەلەكتىروندى ساۋدا سىياقتى جاڭا كاسپ قالبى، جاڭا ۇلگىلەر دا-مىتىلىپ، كاسپورىنداردىڭ كوپ نەگىزدى بازار اشۋىنا قولداۋ كورسەتىلەدى. شەكارالىق ساۋدا دا-مىتىلادى. ساۋداعا قىزمەت وتەۋ جاڭالىق اشا دامە-تىلادى. يېپورت باجى ساپاساتى ساپىلالاندىرىلىپ جانە رەتكە سالىنىپ، ساپالى ونىمىدەر جانە يېپورتقا قىزمەت وتەۋ ارتتىرىلادى. ساۋدا ارقىلى قىزمەت وتەۋدى جەبەۋ كۇشەيتىلىپ، يېپورت كور-مەسى، كۇاڭجىۋ جارىمەڭگەسى، قىزمەت وتەۋ

ساۋدا جارىمەڭگەسى جانە تۇڭغىش كەزەكتى جۇڭگو خالىقئارلىق تۇتىنۋ بۇيىمدارى كورمەسى قا-تارلى ماڭغىزدى كورمەلەر ويداعىداي وتكىزىلەدى. خالىقئارلىق زات اينالىمنىڭ ترىكىلىسىزدىگى ىلگە-رىلەتىلىپ، شەكارا وتكەلىنەن اقى اۋ اداقتالىپ، ار-ناعا ُتۇسىرىلىپ، كەدەننەن ُوتۋدى قولبايلىلان-دىرۋ دەڭگەبىي ۇزدىكىسىز جوعارىلاتىلادى.

شەتەل قارجىسىنان بەلسەندى، ۇتپىدى پايد-الانىلادى. شەتەل قارجىسىنەنگىزۋگە رۇقسات ەتۋدەگى ۇنامسىز تىزىمىدىك ونان ارى ىقشامدالا-دى. قىزمەت وتەۋ كاسىپن تارتىپەن اشىق ۇستاۋ ىلگەرلەتىلىپ، قىزمەت وتەۋ كاسىپن كەڭەيتىۋ، اشىق ۇستاۋدىڭ جايلىق سىناق تۇيىندەرى كو-بەيتىلىپ، شەكارا اتتاعان ساۋداعا قىزمەت وتەۋدە-گى ۇنامسىز تىزىمىدىك ُنىزىمى جاسالادى. حاينان ەركىن ساۋدا كەمەجاي قۇرىلىسى ىلگەرلەتىلىپ، ەركىن ساۋدا سىناق رايونىنىڭ رەفورما جۇرگە-زىپ، ەسلك اشۋى مەن جاڭالىق اشۋى كۇشەيتىدە-لىپ، كەدەننىڭ ەرەكشە باقىلاۋ - باسقارۋ ُوڭىرى مەن ەركىن ساۋدا سىناق رايونى ُبىر تۇتاس جوسە-پارعا ىنىپ، دامۋى ىلگەرلەتىلىپ، ُئۇرلى اشۋ را-يوندارىنىڭ اشىق تەكشە رولى ويداعىداي ساۋلە-لەندىرىلەدى. ىشكى - سىرتقى قارجىلى كاسپورىند-داردىڭ ُادىل باسەكەسى جەبەلىپ، شەتەل قارجىد-لاندىرىعان كاسپورىنداردىڭ زاڭدى ۇقىق - مۇددەسى زاڭ بوينىشا قورعالادى. شەتەل ساۋداگەر-لەرنىڭ جۇڭغودا قارجى قوسۋ اياسىن كەڭەيتىپ، جۇڭگونىڭ اشىق ۇلكەن بازارى مەن دامۋ ورايىد-نان تەڭ يىگىلكىتەنۇىن قارسى الامىز.

”بىر بەلدەۋ، ُبىر جول“ جوعارى ساپادا بىرگە گۈلدەندىرىلەدى. بىرگە اقىلداسۋعا، بىرگە گۈلدەندىرۋگە، تەڭ يىگىلكىتەنۇىگە تاباندى بولىپ، كاسپورىنداردى نەگىزگى تۇلعا ەتۈگە تاباندى بولىپ، بازارلاندىرۋ پرىنسىپىنە بويسۇنىپ، كوپ نەگىزدى قارجىلاندىرۋ، قارجى قۇراۋ جۇبەيسىن اقاۋسىزداندىرىپ، زاڭدىق قىزمەت ەتەۋمەن قامتا-ماسىزداندىرۋ كۇشەيتىلىپ، كەلەلى نىساندار سەل-بەستىگى تارتىپەن ىلگەرلەتىلىپ، نەگىزدىك قۇ-رىلمىلاردى ۇلاستىرۋ - تۇتاستىرۋ ىلگەرلەتىلەدى. شەتەلگە قارجى قوسۋ سەلبەستىگىنىڭ ساپاسى مەن ونىمىدىلىگى جوعارىلاتىلادى.

كوپ جاقى، ەكى جاقى جانە وڭىرلىك ەكو-نوميكالىق سەلبەستىك تەرەڭدەتىلەدى. كوپ جاقى ساۋدا ُئۆزىلىسى باتىل قورعالادى. وڭىر-لىك جالبى بەتتىك ەكونوميكالىق سەرىكتەستىك قا-تىناسى كەلىسىمىنىڭ ەرئەرەك كۇشىنە ەنۋى جانە اتقارىلۋى، جۇڭگو - ەۋروپا قارجىلاندىرۋ كەلىسىد-مىنە قول قويۋ ىلگەرلەتىلىپ، جۇڭگو - جاپونىيا - كورەيا ەركىن ساۋدا كەلىسىمى كەلىسىوزىنىڭ اياق السى جەدەلدەتىلىپ، تىنقى مۇجىت اتتاعان جان - جاقى جانە العاباسار سەرىكتەستىك قاتنىاسى كەلە-سىمىنە قاتنىاسۋ بەلسەنە ويلاستىرىلادى. ُوزارا قۇرمەت ەتۋ نەگىزىندە جۇڭگو مەن امەرىكا-نىڭ تەڭدىك، ُوزارا تىپەيدىلك جاساۋ نەگىزىندە-گى ەكونوميكا - ساۋدا قاتنىاسىنىڭ العا قاراي دامۋى ىلگەرلەتىلەدى. جۇڭگو دۇنيە جۇزىندەگى ەلدەرمەن ُوزارا ەسلك اشۋدى كەڭەيتىپ، ُوزارا تىپەيدىلك جەتكىزىپ، تەڭ يىگىلكىككە كەنەلۋدى قالايدى.

(7) لاستانۇدان ساقتانۋ مەن ونى وڭاۋ جانە ەكولوگىيالىق قۇرىلىس كۇشەيتىلىپ، ورتا ساپاسى ۇزدىكىسىز جاقسارتىلادى. باياندى دامۋ ستراتەگىيا-سى ىشكەرىلەي اتقارىلىپ، كوك اسپاندى، تۇنىق سۇدى، تازا توپىراقتى قورعاۋ شايقاسىنىڭ جەتىسە-تىكتەبرى بەكەمدەلىپ، ُوندىرىس، تۇرمىس تاسە-لىنىدە جاسىل بۇرىلىس جاساۋ جەبەلەدى.

ەكولوگىيالىق ورتانى وڭاۋ تەبىنى ۇزدىكىسىز ارتتىرىلادى. اتنوسفىئانىڭ لاستانۇن جان - جاقى وڭاۋ مەن بىرلەسىپ الدىن اۋ، بىرلەسىپ تىزگىن-دەۋ، شاك - توزاڭ مەن وزوندى سايبەكسىتى تىز-گىندەۋ كۇشەيتىلىپ، سولتۇستىك وڭىرلەردە تازا ەنەرگيامەن جىلتىۋ مولشىرى %70كە جەتەدى. وزەنگە، تەڭىزگە قۇبار جەردەگى لاس شىعارۋ اۋىزدارى جانە قالانىڭ قارا ساسىق سۇلارى جونگە سالىنىپ، قالا - قالاشقتارداعى تۇرمىستىق لاس سۇلاردى جىناۋ جانە باقشار رايونىنداعى ونەر-كاسىپ جارقىسىز سۇلارىن ُبىر جايلى ەتۋ قۋاتى جوعارىلاتىلىپ، توپىراقتىڭ لاستانۇنان تۋ باستان ساقتانۋ جانە ونى تىزگىندەۋ قاتايتىلادى. اۋىل شارۋاشلىعىنىداعى كولەمدىك لاستانۋدى وڭاۋ كۇ-شەيتىلەدى. شەتەل قوقسىقتارىنىڭ شەكارادان كىرۋىنە ۇزدىكىسىز تىپىم سالىنادى. قالا - قالاشقتاردا-

عى تۇرمىستىق قوقسىقتاردى تۇرگە اسپرۋ، ُبىر جايلى ەتۋ تارتىپەن ىلگەرلەتىلەدى. جەدەل جەتكىزۋ قورابىندا جاسىل بۇرىلىس جاساۋ ىلگەرد-لەتىلەدى. قاتەرلى جارقاقسىز زاتتاردى جانە مەدىتسىنالىق ەمدەۋدەگى جارقاقسىز زاتتاردى جىناپ ُبىر جايلى ەتۋ كۇشەيتىلەدى. ەكولوگىيانى قورعاۋعا تولقىتاما تولەم بەرۋ ەرەجەسى زەرتتەپ جاسالادى. چاڭجياڭ وزەنىنەن 10 جىل بالىق اۋ-لاۋعا نىپم سالۋدى تىياناقتاندىرىپ، وركانىيزمدەر-دىڭ اۋان تۇرىلىگىن قورعاۋ كەلەلى پىنجەنەرياسى اتقارىلىپ، شۈلەيتتەنۋ، تاستاقئانۋ، سۋ - توپىراقتىڭ شايىلۇىن جان - جاقى جونگە سالۋ علمي ىلگەرد-لەتىلىپ، مەملەكەت جەردىن كەڭ كولەمدە جاسىل-داندىرۋ ارەكەتى ۇزدىكىسىز ورستەتىلىپ، تەڭىز - مۇجىتتىڭ ەكولوگىيالىق ورتاسى قورعالىپ، ەكو-لوگىيالىق جۇبەينى قورعاۋ مەن قاپلىنا كەلتىرۋ ىلگە-رىلەتىلىپ، تۇرمىس كەشىرىپ جاتقان مەكەنمىز-دىڭ سۇنىىڭ تۇنىق، اسپانىنىڭ اشىق بولۇىنا مۇمە-كىندىك جاساۋىمىز كەرەك.

كومىر قىشقىل گازىن شىعارۋدىڭ بەلگىلەند-ىگەن وركەش ُمانى، كومىر قىشقىل گازىن بەيتىناراپ-تاۋ جونىندەگى ُئۇرلى قىزمەتتەر تىغىلقتى سىتە-لەدى. كومىر قىشقىل گازىن مولشەردىن بەل-گىلىنگەن وركەش مانىنەن اسىرماۋدىڭ 2030 - جىلعا دەيىنگى ارەكەت جوباسى جاسالادى. شارۋا-شلىق قۇرىلىمى مەن ەنەرگىيا قۇرىلىمى ساپىلالاند-ىدىرىلادى. كومىردى تازا، جوعارى ُونىمدى پايدالانۋ ىلگەرلەتىلىپ، جاڭا ەنەرگىيا بار كۇشەين دامىتىلىپ، حاۋپىسىزدىككە شىنايى كەپىلدىك ەتۋ العى شارئىندا يادرو ەلەكتىرى بەلسەنە، ُئىنارتىپتى دامىتىلادى. ورتانى قورعاۋ، ەنەرگىيا ۇنەمدەۋ، سۇ ۇنەمدەۋ قاتارلى كاسپورىنداردىڭ تابىس باجىسىنا جەڭىلدىك جاساۋ ُتىزىمىنىڭ كولەمى كەڭەيتىلە-دى، ەنەرگىيا ۇنەمدەيتىن، ورتاعا زالالىسىز جاڭاشا تەخنىكالاردى، جابدىقتاردى جانە ونىمىدەردى زەرتتەپ اشۋ، پايدالانۋ جەبەلىپ، ەنەرگىيا ۇنەم-دەيتىن، ورتاعا زالالىسىز شارۋاشلىقتار جەتىلدىرد-لىپ جانە ۇلعايتىلىپ، بايلىقتىڭ ۇنەمدى، ۇنمىدى سىتەتەلۋى ىلگەرلەتىلەدى. بۇكىل ەل بوينىشا ەنەرگىيا پايدالانۋ ۇقىعى، كومىر قىشقىل گازىن شىعارۋ ۇقىعى ساۋدا بازارى جەدەل قۇرىلىپ، ەنەرگىيا تۇتىنۋدىڭ قوس تىزگىندەۋ ُئۆزۈمى كە-مەلدەندىرىلەدى. جاسىل، تومەن كومىرتەكتى دامۋدى قىيانىستىق قولداۋ ارناۋلى ساپاساتى اتقارد-لىپ، كومىر قىشقىل گازىنىڭ شىعارىلۇىن ازىپتۋدى قولداۋ قۇرالى ورناتىلادى. ەكولوگىيالىق جۇبەينىڭ كومىر قىشقىل گازىن ُسىمرۋ قۋاتى ارتتىرىلادى. جۇڭگو جەر شارى قىستاعىنىڭ ُبىر مۇشەسى رە-تىندە، ُسى جۇزىندىك ارەكەتى ارقىلى بۇكىل جەر شارىنىڭ كىلىمات وزگەرىسىنە توتەپ بەرۋىنە ُئىپىستى ۇلەسىن قوسادى.

(8) خالىقتىڭ نىرىس - قۇتى شىنايى ارتتىرد-لىپ، قوعامدىق قۇرىلىس دەڭگەبىي ۇزدىكىسىز جو-عارىلاتىلادى. خالىقتىڭ مۇڭ - مۇقتاجىن، قېنىشىلدە-مەن شەشۋگە ايرىقشا نازار اۋدارىلىپ، بۇقارا كوڭىل ُبولىپ وتىرعان ماسەلەلەرگە دەر كەزىندە جاۋاپ قايتارىلىپ، خالىق تۇرمىسى ۇزدىكىسىز جاقسارتىلادى.

اناعۇرلم ُادىل، اناعۇرلم جوعارى ساپالى وقۇ - اعارتۋ دامىتىلادى. اخىلاق، اقىل - وي، دەنە، ەستەتىكا جانە ەڭبەك جاقئارىنان جان - جاقى جەتىلدىرۋ سىندى وقۇ - اعارتۋ جۇبەيسى قۇ-رىلادى. مىندەتتى وقۇ - اعارتۋدىڭ ساپالى، بىر-كەلكى دامۋى مەن قالا - اۋىلداردا ُبىر تۇلعالانۋى ىلگەرلەتىلىپ، اۋىل - قىستاقئاردىڭ مەكتەپ باسقارۋ شار-ت - جاعىداي جاعىنداعى ولقىلقتارىن سىن قامتاماسىزداندىرۋدىڭ بايانىدى مەحنايزمى اقاۋسىزداندىرىلىپ، اۋىل - قىستاقئاعى وقىتۇشالار-دىڭ ماملەسى جاقسارتىلادى. مەكتەپكە دەپىنىڭى وقىتۇ ساتىسىندا بالاباقشاعا ُئۇسۋ مولشەرى ونان ارى جوعارىلاتىلىپ، مەكتەپكە دەپىنىڭى تارىپبەينىڭ جالپىعا ُتپىمىدى قامتاماسىزداندىرۋ مەحنايزمى كە-مەلدەندىرىلىپ، قوعامدىق كۇشتەردىڭ بالاباقشا اشۋىنا قولداۋ كورسەتىلەدى. ورتا مەكتەپ ساتە-سىنداعى مەكتەپتەردىڭ سان سالالى دامۋىنا دەم بەرىلىپ، اۋدان وڭىرىندەگى ورتا مەكتەپ قۇرىلدە-سى كۇشەيتىلەدى. كاسىپتىك وقۇ - اعارتۋدىڭ ۇيد-لەسىمىدىلىگى كۇشەيتىلىپ، ُوندىرىس پەن وقىتۇ-دىڭ توعىسۋى، مەكتەپ پەن كاسپورىننىڭ سەل-بەستىگى تەرەڭدەتىلىپ، كاسىپتىك ونەر دارەجەسى كۇالىگى ُئۆزۈمى ىشكەرىلەي اتقارىلادى. ارناۋلى تارىبە، جالعاستى ُبلىم بەرۋ ويداعىداي جۇرگىزد-

ۋكىمەت قىزمەتىنەن بايانداما

لىپ، خالىق باسقارۋىنداعى وقۇ - اعارتۋدى دامىتۋعا قولداۋ كورسەتىلەدى جانە ارناعا تۇسىرىلەدى. ماڭداي الدى داشۋەلەر مەن ماڭداي الدى پاندەر تۇرگە ُبولىپ قۇرىلىپ، ُپان كاسىپنىڭ قۇرىلمىن ساپىلالاندىرۋ تەزدەتىلىپ، نەگىزدىك پاندەر مەن وزىق پاندەر قۇرىلىسى كۇشەيتىلىپ، جاڭادان گۇل-دەنگەن توعىسپالى پاندەردىڭ دامۋىنا دەم بەرىلە-دى. ورتا، باتىس بولىكتەردىڭ جوعارى دارەجەلى وقۇ - اعارتۋىنىڭ دامۋىنا قولداۋ كورسەتىلەدى. مەملەكەت بوينىشا ُبىر تۇتاس قولدانىلاتىن ُتىل - جازۋدى جالبىلاستىرۋ تەبىنى ارتتىرىلادى. جەلدە وقىتۇ باسىمدىعى ساۋلەلەندىرىلىپ، ومىرلىك ۇيرەنۋ جۇبەيسى كەمەلدەندىرىلەدى. تۇتاس قو-عامدا وقىتۇشالاردى قۇرمەتتەۋ، وقۇ - اعارتۇعا ُمان بەرۋ دارىپتەلەدى. وقۇ - اعارتۋدى باعالاۋ رەفورماسى تەرەڭدەتىلىپ، مەكتەپ، وتپاسى، قوعام سەلبەسكەن ادام تارىببەلەۋ مەحنايزمى اقاۋ-سىزداندىرىلىپ، مەكتەپ سىرتىندا باۋلۇ ارناعا تۇ-سىرىلەدى. ۇستازدىق ُمورال، ۇستازدىق ستىل قۇرىلىسى كۇشەيتىلەدى. وقۇ - اعارتۋ ادىلدىگى جاعىندا ُتپىستى دە ارشىندى قادامدار تاستالىپ، قالاعا كىرىپ جۇمىستانۋشىلاردىڭ پەرزەنتتەرىنىڭ وقۇعا ُئۇسۋ ماسەلەسى اناعۇرلم ويداعىداي شە-شىلىپ، جوعارى مەكتەپتەرگە وقۇشى قابىلداۋدا ورتا، باتىس بولىكتەرگە جانە اۋىل - قىستاق وڭىر-لەرىنە بەيپەلدەۋ تەبىنى ۇزدىكىسىز ارتتىرىلىپ، قالىڭ وقۇشالاردىڭ اقاۋسىز، كوڭىلدى ەسەيىپ - ەرجەتۋى جولىندا كۇش سالىنىپ، ُارىر بىلالنىڭ ومىردەن ُوز ورنىن اۋىنا وراي جاسالادى.

دەنساۋلىق ساتناۋ - سالاماتتىق جۇبەيسى قۇ-رىلىسى ىلگەرلەتىلەدى. الدىن اۋدى نەگىز ەتۈگە تاباندى بولىپ، سالاماتتى جۇڭگو ارەكەتى ۇزدىك-سىز ىلگەرلەتىلىپ، وتانىشىلدىق تازالىق قىيملى ىشكەرىلەي ەتەك الدىرىلىپ، اۋرۇدان ساقتانۋ - تىزگىندەۋ جۇبەيسى رەفورماسى تەرەڭدەتىلىپ، نە-گىزگى ساتىلاردىڭ ەلۋمەتتىك دەنساۋلىق ساقتاۋ جۇبەيسى كۇشەيتىلىپ، ەمدەۋ مەن الدىن اۋدى سايبەكستىرۋ مەحنايزمىندە جاڭالىق اشىلىپ، ەلەۋ-مەتتىك دەنساۋلىق ساقتاۋعا قاتىستى شۇعىل جاء-دايالاردى ُبىر جايلى ەتۋ جانە زاتتىق ماتەريالدار-مەن قامتاماسىزداندىرۋ جۇبەيسى اقاۋسىزداندىرد-لىپ، ەلۋمەتتىك دەنساۋلىق ساقتاۋ سىستەرىن ورنىق-تى قارجىلاندىرۋ مەحنايزمى ورناتىلادى. رۇحانى ساۋلىق جانە پىسخولوگىيالىق سالاماتتىق جونىنەن قىزمەت وتەۋ كۇشەيتىلەدى. ۇكىمەتتىك شىپاخانا-لاردىڭ جالبىلق رەفورماسى تەرەڭدەتىلىپ، مەمە-لەكەتتىك مەدىتسىنا ورتالىعى مەن وڭىرلىك ەمدەۋ ورتالىعى قۇرىلىسىن تۇيىندە سىناق ەتۋ كولەمى ۇلعايتىلىپ، بەساسىپ شىپاكەرلەر مەن اۋىل - قىستاق شىپاكەرلەر قوسىنى قۇرىلىسى كۇشەيتىلىپ، اۋدان دارەجەلى ەمدەۋ قۇرىلمىدارنىڭ قىزمەت وتەۋ قۋاتى جوعارىلاتىلىپ، دارەجەگە ُبولىپ دياگنوز قويۇ - ەمدەۋ جۇبەيسى جەدەل ورناتىلا-دى. جۇڭگوشا ەمدەۋ مەن باتىسشا ەمدەۋگە تەڭ ُمان بەرۋگە تاباندى بولىپ، جۇڭگوشا شىپاكەر-لىك، ُدارى - دارمەك سىستەرىن گۈلدەندىرۋ، دامىتۋ كەلەلى پىنجەنەرياسى اتقارىلادى. قوعامنىڭ شىپاخانا قۇرۇىنا قولداۋ كورسەتىلىپ، ”ىتتەرنەت + ەمدەۋ - سالاماتتىقتى“ جۇبەلى دامىتۋ جەبەلەدى. از